

T.B.M.M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Tarih : 28.5.2024
Sayı : 292

10/1414

Op. Dr. Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Tarımsal üretim, savaşların ve salgınların görülme sıklığının arttığı günümüz dünyasında çok daha fazla stratejik bir konuma gelmiştir. Ülkeler, nüfuslarının yeterli ve yüksek kalitede gıdaya erişimlerini sağlamak için çeşitli tedbirler uygulamaya başlamıştır. Ülkemizde ise son yıllarda tarımsal üretim hem bitkisel üretim hem de hayvansal üretim tarafında gerilemekte, artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bu durum karşısında üretimi desteklemek yerine tarımsal ürün ithalatını kolaylaştırıcı politikalar belirlenmesi ise tarım sektörünün geleceği açısından olumsuz etki gösterecektir.

Tarım sektörümüzün sorunlarının doğru tespit edilmesi, gıda enflasyonu ile etkili mücadele yöntemlerinin belirlenmesi, üreticilerimizin üretimden uzaklaşmalarının önüne geçecek ve üretim miktarlarını arttırmalarını sağlayacak politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması konusunda gereğini arz ederiz.

Op. Dr. Turhan ÇÖMEZ
Balıkesir Milletvekili
İYİ Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Ülkemizde tarım sektörüne yönelik sorunların en başında tarım alanlarının giderek azalıyor olması gelmektedir. 1960 yılından 2000 yılına kadar gerek kadastro çalışmaları sonucu gerekse de orman alanların tahrip edilmesi sonucu toplam alan içindeki tarımsal alan yüzde 47,5'ten yüzde 53,5'e kadar artmıştır. 2000'li yıllar itibarıyla bu oranın aşağı yönlü hareket etmesi dikkat çekicidir. 19/7/2005 tarihli 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu yürürlüğe girmiş olsa da fiiliyatta tarım alanlarının korunamadığı ve toplam alan içindeki payının yüzde 49,5'e gerilediği görülmektedir.

Tarımsal alan içinde işlenebilir alanın payı AK Parti iktidarı boyunca sürekli olarak azalmıştır. 2000'lerin başında yüzde 58,2 olan bu oran günümüzde yüzde 52,2 seviyesine gerilemiştir. Bu olumsuz gelişme beraberinde Türkiye'nin küresel işlenebilir tarımsal alandan aldığı payı da kuvvetli şekilde düşürmüştür.

2023 yılı için konulan hedeflerde tarımsal hasılanın 150 milyar doları aşması beklenmekteyken bu rakamın yarısına dahi ulaşamamış ve tarımsal hasıla 68,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Tarımsal GSYH'nin toplam GSYH içindeki payı ise 2002 yılında yüzde 10,2 iken 2023 yılında bu oran yüzde 6,18'e gerilemiştir. Gelişmekte olan ülkeler için tarım sektörünün GSYH içindeki payının zamanla azalması beklenen bir durum olmakla beraber, zamanla Türkiye'nin tarımsal ürün dış ticaretinde açık vermeye başlaması, tarım sektörünün beklentilerden çok daha fazla küçüldüğünü ortaya koymaktadır.

1990 yılında tarım ürünleri ihracatının toplam ihracat içindeki payı yüzde 15,9 iken 2023 yılında bu oran yüzde 3,78 olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında yüzde 2,54 olarak en düşük seviyesine gerilemesine rağmen 2023'e kadar bir miktar artış yaşanmıştır. Tarım ürünleri ithalatının toplam ithalat içindeki payı 1990'da yüzde 5,11 iken 2023'te bu oran yüzde 3,81 olarak gerçekleşmiştir. Tarım ürünlerinin dış ticaretinde 2002 yılı öncesindeki yılların çoğunda dış ticaret fazlası verildiği, 2002 yılından sonra ise 2006 yılı dışında kalan tüm yıllarda dış ticaret açığı verildiği görülmektedir. Tarım ürünleri dış ticareti 1990'da 920 milyon dolar fazla yaratabilirken 2022 yılına gelindiğinde rekor kırarak 7 milyar dolar olarak açık vermiştir. 2023 yılında ise tarım ürünleri dış ticaret işlemleri sonucu 4,1 milyar dolar dış ticaret açığı gerçekleşmiştir.

Bu duruma sebep olan en önemli nedenler arasında toplumun temel besin kaynağını oluşturan tahıl ve bitkisel ürünlerin üretim alanının artan nüfusa rağmen azalmış olmasıdır. 2003 yılında 17,4 milyon hektar olan tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin alanı 2023 yılında 16,7 milyon hektara gerilemiştir. Buğday üretim alanımız son 20 yılda yüzde 27 azalarak 9,1 milyon hektardan 6,8 milyon hektara düşmüştür. Nüfusumuz aynı dönemde 70 milyondan 86 milyona yüzde 23 oranda artarken buğday üretimimiz sadece yüzde 15 artış gösterebilmiştir. Aynı şekilde son 4 yılda canlı hayvan sayımız da 72,2 milyondan 68,9 milyona gerilemiştir. Çiğ süt üretimimiz de son 4 yılda 23,5 milyon tondan 21,4 milyon tona düşmüştür. Üstelik bugün ülkemizde 10 milyondan fazla sığınmacı, göçmen veya kaçak bulunduğu düşünüldüğünde tahıl ve diğer bitkisel ürünler ile hayvansal ürünlerin arzının yetersiz kaldığı ortaya çıkmaktadır.

AK Parti iktidarı tarım sektörüne yönelik desteklemeleri özellikle 2007 yılından itibaren sürekli olarak azaltmıştır. Tarımsal amaçlı transferlerin millî gelire oranı 2007 yılında, yüzde 0,63 olmuş ve sonrasında giderek düşmüş Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile 0,33'e kadar gerilemiştir. 2024 yılında ise 0,22 olması tahmin edilmektedir. Faiz dışı bütçe harcamaları içerisinde 2007 yılı bütçesinde tarımsal amaçlı transferlere ayrılan oran yüzde 3,58 iken 2017'de yüzde 2,05'e düşmüş, 2024 yılı bütçesinde ise yüzde 0,83'e kadar gerilemiştir. Bütçenin hemen hemen her kalemi 2024 yılı için yüzde 100 ve üzerinde bir oranla artırılırken tarımsal desteklemelere ayrılan bütçe 63,4 milyar Türk lirasından 91,55 milyar Türk lirasına yüzde 44,4 oranda artırılmıştır. 2021'in aralık ayından bu yana tarım girdi fiyatları yüzde 295,6 (3 kat) oranda artarken tarımsal desteklemeler yüzde 152,5 oranda artmıştır. Tarımsal desteklemelerin tarım girdi fiyatlarını aynı oranda karşılayabilmesi için 2024 bütçesinde 177,4 milyar TL kaynak ayrılması gerekirken sadece bir yılda çiftçiye ait olan 85,9 milyar TL AK Parti iktidarının siyasi tercihleri sebebiyle çiftçilerimize değil müteahhitlere aktarılmaktadır. Önceki yıllardaki kayıplar dahil edildiğinde çiftçilerimizin 300 milyar TL'yi aşan destek ödemesi adeta gasp edilmiştir.

Tarımsal destekleme miktarlarının yıllar boyunca azalması çiftçilerimizi borçlanmaya yönlendirmiştir. Üretimden vazgeçmemek için mücadele veren ve girdi masraflarıyla baş etmeye çalışan çiftçilerimizin borcu 2002 yılında 2,6 milyar TL'de 2024'ün ilk çeyreği itibarıyla 665 milyar TL'ye yükselmiştir. Çiftçilerimizin borcu 22 yılda 255 kat artarken tarımsal hasıla sadece 25 kat artabilmiştir.

AK Parti iktidarı tarım sektöründe gelirleri arttırıcı politikalar izlemek yerine son dönemde çeşitli ülkelerden indirimli gümrük vergileri ile tarımsal ürün ithalatı yapmayı tercih etmiştir. Avrupa ve Güney Amerika ülkelerinden canlı hayvan ve karkas et ithalatının yanı sıra Afrika, Avrupa ve Güney Amerika ülkelerinden tahıl ithalatını arttıracak politikalar geliştirmiştir. Tarımsal ürünlerin arzında yaşanan sıkıntıları arz temelli çözmek yerine uygun fiyatlı ithalat politikaları ile üreticilerimizi üretime küstürmüştür. Son olarak TBMM Dışişleri Komisyonunda Sudan'dan çeşitli tarımsal ürünlerin gümrük vergisiz ithal edilebilmesi amacıyla Cumhurbaşkanına geniş yetkiler tanıyan anlaşma görüşülmüştür. 10 yıl önce yine Sudan'da Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (TİGEM) tarımsal üretime yönelik yürüttüğü girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Benzer şekilde Venezüella'da tarım alanlarının kiralanan tarımsal üretim yapılması projesinden de başarı elde edilememiştir. Kamu zararının ne kadar olduğu bilinmemektedir. Türkiye tarımının sorunlarının çözülmesi için ithalatın önünün açılması yerine yerli üretimi yeniden güçlendirecek teşvik politikalarının belirlenmesi gerekmektedir.

Tarımsal ürünler net ihracatında yeniden fazla veren bir ülke haline gelmek savaşların ve salgınların görülme sıklığının arttığı günümüz dünyasında stratejik bir öneme sahip olmuştur. Bu nedenle tarımın sektörümüzün sorunlarının doğru tespit edilmesi, gıda enflasyonu ile etkili mücadele yöntemlerinin belirlenmesi, üreticilerimizin üretimden uzaklaşmalarının önüne geçecek ve üretim miktarlarını arttırmalarını sağlayacak politikaların belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması konusunda gereğini arz ederiz.